

Data publikacji: 23-04-2009

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII KADENCJA**

Warszawa, dnia 21 kwietnia 2009 r.

Druk nr 537

**KOMISJA
USTAWODAWCZA**

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 85a ust. 3 pkt 1 Regulaminu Senatu Komisja Ustawodawcza wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniona jest senator Grażyna Sztark.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
(-) Piotr Zientarski

USTAWA

z dnia

o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli

Art. 1.

W ustawie z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, z 2008 r. Nr 209, poz. 1315, Nr 225, poz. 1502 oraz Nr 227, poz. 1505) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 89 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

"5. Obwiniony może ustanowić obrońcę spośród pracowników mianowanych Najwyższej Izby Kontroli, adwokatów lub radców prawnych.";

2) w art. 93 w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

"1) osiągnięcia wieku 65 lat;"

Art. 2.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Ustawa wykonująca wyrok Trybunału Konstytucyjnego

Projektowana ustawa stanowi wykonanie obowiązku dostosowania systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 grudnia 2008 r. (sygn. akt K 33/07), stwierdzającego niezgodność przepisu art. 89 ust. 5 i art. 93 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701) z Konstytucją.

Zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji, orzeczenia TK mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.

Sentencja wyroku opublikowana została w Dz. U. z 2008 r. Nr 225, poz. 1502 (dzień publikacji wyroku – 11 grudnia 2008 r.). Pełny tekst wyroku, wraz uzasadnieniem – w OTK Z.U. z 2008 r. Nr 10A, poz. 177.

2. Przedmiot i istota rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego

2.1. Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją:

- 1) art. 89 ust. 5 ustawy o NIK w zakresie, w jakim umożliwia osobie obwinionej wybór obrońcy w postępowaniu dyscyplinarnym wyłącznie spośród pracowników mianowanych NIK – z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,
- 2) art. 93 ust. 2 pkt 1 ustawy o NIK w zakresie, w jakim stwarza podstawę rozwiązania stosunku pracy w drodze wypowiedzenia z pracownikiem mianowanym – kobietą wcześniej niż z pracownikiem mianowanym – mężczyzną – z art. 32 i art. 33 Konstytucji przez to, że prowadzi do zróżnicowania sytuacji prawnej kobiet i mężczyzn, mającego charakter dyskryminacji ze względu na płeć.

2.2. Pierwszy zakwestionowany przepis, art. 89 ust. 5 ustawy o NIK, stanowi, iż „Obwiniony [w postępowaniu dyscyplinarnym pracownik mianowany NIK] może ustanowić obrońcę tylko spośród pracowników mianowanych Najwyższej Izby Kontroli”.

Artykuł 42 ust. 2 Konstytucji natomiast stanowi, iż „Każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach

postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu”.

Pracownicy mianowani NIK podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej. Postępowanie dyscyplinarne powinno być objęte gwarancjami wynikającymi z art. 42–45 i 78 Konstytucji. Dotyczy to w szczególności prawa do obrony, które jest istotną zasadą postępowania karnego i powinno obowiązywać we wszystkich postępowaniach o charakterze represyjnym. Prawo do obrony obejmuje m.in. prawo do skorzystania z pomocy profesjonalnego obrońcy.

Przepisy procedury karnej przewidują dla oskarżonego szereg uprawnień. Ze względu na znajomość tych przepisów, procedur i praktyki sądowej oraz doświadczenie zawodowe, tylko profesjonalni obrońcy są w stanie zapewnić obronę na dobrym poziomie.

Należy zwrócić uwagę, iż skorzystanie z profesjonalnego obrońcy jest wskazane choćby z tego powodu, że ustawa o NIK przewiduje kary, nawet do wydalenia z pracy w NIK włącznie.

Choć można się domyślać, iż ograniczenie kręgu obrońców do mianowanych pracowników NIK, miało służyć zachowaniu poufności postępowania dyscyplinarnego, narażającego na szwank, przez ewentualne upublicznienie, autorytet instytucji oraz efektywne prowadzenie postępowań kontrolnych, to jednak TK nie dopatrył się w ewentualnym upublicznieniu zagrożeń dla porządku i bezpieczeństwa publicznego lub innych wartości z art. 31 ust. 3, które uzasadniałyby ograniczenie prawa do obrony. TK zwrócił uwagę, iż adwokaci i radcy prawni również zobowiązani są do zachowania tajemnicy zawodowej, także po ustaniu stosunku pełnomocnictwa. Nie ma więc przeszkód by nie korzystać z ich pomocy.

2.3. Drugi przepis, art. 93 ust. 2 pkt 1, stanowi, iż „Stosunek pracy z pracownikiem mianowanym można rozwiązać za wypowiedzeniem w razie [...] osiągnięcia wieku i stażu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników”.

Zgodnie z tym przepisem kobieta nabywa prawo do emerytury w wieku 60 lat, a mężczyzna – w wieku 65 lat. Pracodawca może więc samodzielnie wypowiedzieć stosunek pracy z kobietą wcześniej niż z mężczyzną.

Artykuł 32 Konstytucji stanowi, iż „1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. 2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.

Ponadto, art. 33 Konstytucji przewiduje, że „1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym. 2. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do [...] zatrudnienia”.

Generalnie zróżnicowanie wieku emerytalnego jest przejawem uprzywilejowania wyrównawczego, które ma na celu zmniejszenie faktycznych nierówności między płciami. TK podkreśla jednak, że ze względu na negatywne konsekwencje w postaci pogorszenia szans dalszego rozwoju zawodowego oraz niższej emerytury, podjęcie decyzji o skorzystaniu z tego rozwiązania powinno być pozostawione samej zainteresowanej. Tymczasem decyzja o rozwiązaniu stosunku pracy pozostawiona jest tylko pracodawcy.

TK nie twierdzi, że nie można różnicować w ogóle adresatów niektórych praw czy obowiązków. Zróżnicowanie to możliwe jest wtedy, gdy cechy, ze względu na które różnicuje się adresatów mają charakter relewantny, tzn. pozostają w bezpośrednim i koniecznym związku z dokonywanym zróżnicowaniem. Mogłoby ono dotyczyć m.in. takich zawodów, „w których biologiczne różnice między płciami bezpośrednio rzutują na możliwość wykonywania danej pracy przez kobiety i tempo ich «zużywania się» w takiej pracy. Występuje to np. w odniesieniu do prac górniczych”. W przypadku prac umysłowych TK nie dopatrył się podstaw do zróżnicowania.

„W rezultacie zaskarżone rozwiązanie należy ocenić, jako nieznajdujące uzasadnienia w obiektywnej konieczności wyrównywania społecznych czy biologicznych różnic między płciami”, a jednocześnie „ma ono negatywne konsekwencje dla kariery zawodowej i wysokości emerytury pracowników – kobiet w porównaniu do pracowników – mężczyzn”.

2.4. Wyrok wywołuje skutki prawne z dniem publikacji. Trybunał nie zdecydował się na odsunięcie w czasie terminu utraty mocy obowiązującej przepisu.

3. Cele i zakres projektowanej ustawy

Mając na uwadze konieczność wykonania wyroku TK, kierując się brzmieniem sentencji wyroku oraz motywami jego uzasadnienia, proponuje się, aby zmiana ustawy polegała na nadaniu nowego brzmienia zakwestionowanym przepisom.

Zaproponowana zmiana art. 89 ust. 5 ustawy o NIK oznacza, że obwiniony pracownik nie jest ograniczony w wyborze obrońcy, tylko do kręgu pracowników mianowanych NIK. Może ich także wybrać spośród profesjonalistów

Natomiast zmiana art. 93 ust. 2 pkt 1 ustawy o NIK oznacza, że stosunek pracy mianowanym pracownikom-kobietom można wypowiedzieć dopiero w wieku 65 lat. Zgodnie z intencją TK, rozwiązanie stosunku pracy może nastąpić też wcześniej, np. z chwilą ukończenia przez kobietę 60 lat – jednak tylko w drodze porozumienia stron (które obejmuje zgodę kobiety). Jednocześnie, proponuje się usunięcie tych treści, które ze względu na zmianę regulacji dotyczących emerytur są zbędne.

W uzasadnieniu do wyroku TK wskazał ustawodawca, że „konieczne jest, aby w postępowaniu dyscyplinarnym obwiniony miał możliwość skorzystania z pomocy profesjonalnego obrońcy, a kobiety miały możliwość samodzielnego podejmowania decyzji o przejściu na emeryturę w wieku 60 lat.

4. Skutki finansowe wykonania projektowanej ustawy

Ustawa nie powoduje skutków finansowych dla budżetu państwa.

5. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

.....
Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu
.....